

Vážení si vybrali?“ Jacques se chystal přijmout objednávku „U jediného obsazeného stolu, když si všiml, že na černé košili má nepěknou propocenou skvrnu velikosti Francouzské Guyany. Je zkrátka léto. Něco takového se může stát. „Matyldo?“

Host se slamákem a zakrouceným vouskem pohlédl na svou společnici, brunetku křehkou jako norský pstruh, obutou do zdravotních sandálů.

„Nu tak,“ zašvitořila a zkoumavě hleděla do jídelního lístku před sebou, „dali bychom si oba divokého lososa v domácí marinádě s konfitovanou červenou řepou a křenovou mousse. Jako hlavní chod pak křepelčí kotletky s meruňkovým tarte, celerovou omáčkou mousseline a sotýrovanými liškami. Potom uvidíme, co dál.“

Jacquesovi se zatajil dech. Restaurační terasu s vyhlídkou na moře zavalilo nepříjemné ticho provázené šuměním vln, poklidně vybíhajících na pláž. Muž s naducanými tvářemi a zakrouceným vouskem, jenž po celou dobu partnerčiny objednávky melancholicky hleděl na francouzskou kolonii na Jacquesově košili, jako kdyby potlačoval hluboký povzdech, konečně vyprskl smíchy.

„Musíte prominout, *maître*, moje žena si zažertovala. Víte,

jednou jsme tady už byli, před několika lety. Tehdy se restaurace jmenovala jinak a servírovaly se tu pokrmy haute cuisine. Ale žádný strach, dneska nám bude stačit něco vydatného. Máme hlad!“

Spokojeně si zamnul ruce. Koneckonců nemohl tušit, že v této restauraci ani ta nejjednodušší jídla nemusí nutně vyvolat nadšení.

„Jak manžel řekl,“ zamrkala koketně brunetka. „Tak tedy si dáme telecí pečení s kroketami a smetanovou pepřovou omáčkou. Nehledě k tomu musím přiznat, že pohled na moře je odtud pořád stejně okouzlující. Prostě rajský.“

Aspoň nějaká chvála, pomyslel si s úlevou Jacques, třebaže volba posledního slova byla na jeho vkus poněkud nešťastná. Bylo to o vlasek a srdce by se mu zastavilo. Neměl rád, když mu byla takovým způsobem připomínána minulost. Sám to dobře ví – tak k čemu ještě útoky pod pás? Skutečnost je průzračná jako kdysi zdejší slavný vývar z volské oháňky. Bez strhující vyhlídky na moře by jeho nadevše milovaná restaurace *Paris* měla jen poloviční hodnotu. S nelibostí to vzal na vědomí. Postačí však nádherná vyhlídka sama o sobě k tomu, aby zachránila před zánikem zdejší pohádkové, světem stále ještě zbožňované místo? A s ním i zdi prostoupené dějinami, nikdy nerestaurované, ale statečně podpírané vzpomínkami, které pro něj znamenají všechno? Odvčerejška stojí odpověď ve hvězdách.

Soudnímu exekutorovi nezbývalo nic jiného než podmračeně konstatovat, že on i všichni ostatní už dávno viděli, jak se blíží tento černý den. Že katastrofa začala zároveň s proměnou. Takzvaný začátek konce. Tehdy se proti tomu mělo něco podniknout – teď je zřejmě už na všechno pozdě. Je tomu již víc než šest let, popravdě řečeno skoro sedm, kdy jeho Ráj, *Paradis*, přišel o několik písmenek a přes noc

se proměnil v *Paris*. Ničivá bouře zuřící v temnotě nad pobřežím servala písmena *a*, *d* a *e*, jež nikoli náhodou složila slovo *ade* a oné noci se navždy rozloučila se svým dosavadním navyklým místem. Zůstal nápis *Paris*, jenž, jak Jacques nerad uznal, s přibývajícými lety jen chátral. Lokál *Paris*, který kromě nyní děravé růžové reklamy, vyvedené velmi elegantním písmem nad vstupními dveřmi, neměl téměř nic společného s dřívější zářivě bílou a teď rovněž oprýskanou a sešlou restaurací *Paradis*.

Se svou Elli vedl restauraci na divoce romantickém pobřeží Atlantiku déle než dvě desetiletí k plné spokojenosti hostů. Jeden čas dokonce *Paradis* ozařovala hvězda – od Micheline. Pro všechny vášnivé kuchaře jasnější než Polárka na nebi. Dnes je lokál v posledním tažení. Ale co je mu do toho? Samozřejmě nehledě k tomu, že ho ta záležitost bude s konečnou platností stát hlavu.

Od výše zmíněného dne před téměř sedmi lety, který proměně předcházela, byl v podstatě nad materiální věci povznesený. Na rozdíl od růžové reklamy, jež se začala rozpadat jen pár týdnů po skutečné katastrofě, ztratil tehdy mnohem víc než pouhých pár písmenek. Vlastně to také byla čtyři písmena, byť jiná, než chyběla neonovému nápisu propagujícímu *Paradis*. Označovala jeho soukromé nebe na zemi: E-L-L-I. Ve srovnání s touto ztrátou je zchátralý lokál *Paris* jen motivem na pohlednici. Byli manželé dvaadvacet let, jeden měsíc, dva týdny a tři čtvrtě dne. Byli spjatí. Spolu a s restaurací. Elli zemřela – a on žije. Pořád ještě. Život je chřestýš.

Onoho temného dne Jacques přestal vařit a jmenoval pomocného kuchaře do funkce *chef de la cuisine*, aby se mohl oddávat jen vzpomínkám. Následovala řada šéfkuchařů stejné třídy a ráj hostů se změnil v peklo. Ale k čemu je nej-

chutnější chleba, když člověk nemá nikoho, s kým by se o něj rozdělil? Jacques si tu otázku kladl znovu a znovu a dodnes na ni nenašel uspokojivou odpověď, jaká by ho dokázala přesvědčit. Vlastně se mu celá záležitost s lokálem *Paris* vskrytu dokonce líbila. Každý, kdo trochu zná město Paříž, ví, že je nebem a zároveň peklem – a stejně tomu bylo i s jeho restaurací. Elliina smrt byla vyhnáním z ráje. Proto Jacquesovi připadalo zcela logické, že ani *Paradis* nemůže být to též co dřív. Je prostě orvaný.

I ♥ popelníkové srdce.

Porcelánový popelník se svérázným nápisem, který daroval Jacques Elli, stále ještě stál na nočním stolku vedle její strany postele. Nedokázala přestat kouřit, ani když měla diagnostikovanou rakovinu plic – tak to tedy pojímali s humorem. Nevzpomínal si, zda jí tu přezdívkou dal on, nebo si ji vymyslela sama. Elli – Elodie, jak ji dali pokřtít rodiče, protože se jméno krásně rýmovalo se slovem *melodie*, a byli hrdí, že zkomponovali něco tak krásného – měla velký smysl pro humor. Byla to však jen jedna z mnoha vlastností, které z ní činily jedinou ženu, pro niž měl kdy Jacques oči. Její vnitřní krása byla vyvážená s vnější. S výjimkou plic.

Seznámili se o letních prázdninách. V malé kavárně v Normandii, přesně řečeno v Trouville-sur-Mer. Na Côte Fleurie, Květinovém pobřeží ovívaném mírným větříkem od kanálu La Manche. Spolu s Deauville představuje Trouville duo krásných sester u Atlantiku. Deauville bylo proslavené koňskými dostihy, kasinem, filmovým festivalem a pláží, kde dámy z vysoké společnosti vodily psy roztodivných ras s ještě roztodivnějšími jmény jako *epagneul breton* nebo *dogue de Bordeaux*, či v kabelkách značky Hermès nosily maličká štěňátka yorkshirů s růžovými mašličkami v culících. Pouze

dvě hodiny cesty od Paříže byl úplně jiný svět. Ráj. Neko-
nečné dny na pláži za hranicemi času, noci bez začátku a kon-
ce. Všechno splynulo vjedno.

Ellie původně přijela z Alsaska s kamarádkou jenom na dva
týdny. Její rodiče měli ve Štrasburku cukrárnu, kde praco-
vala, přestože by mnohem raději studovala na Sorbonně v Pa-
říži, nebo udělala ze svého života něco úplně a pořádně
bláznivého. Neboť už tenkrát byla velmi chytré děvče, o něco
chytřejší než on – ale nikdy se tím nevychloubala. Nikdy
nepoznal skromnějšího člověka než ona a teprve mnohem
později četl o filozofovi jménem Sören Kierkegaard, jenž pro-
hlašoval, že není umění svést dívku – ale je štěstí nalézt ta-
kovou, která stojí za to, aby byla svedena. A tou byla Ellie,
na to mohl Kierkegaard vzít jed.

Bylo jí jedenadvacet let. Jacques se právě vyučil kuchařem.
Hned se spolu dali do řeči a zjistili, že je spojuje vroucí lás-
ka k Sergi Gainsbourgovi – na rozdíl od ní Jacques trval na
tom, že jeho láska je ryze hudebního původu – a že navíc
spatřili světlo světa ve stejný den v prosinci, jen ona svou vstu-
penku označila o rok dřív. Nápad spolu utéct se pak zrodil
velmi rychle. Opravdu tedy udělají ze svého života něco po-
řádně bláznivého. O necelý měsíc později měli svatbu s vy-
loučením veřejnosti v kapličce u moře. Boží dům byl tak malý,
že by se tam beztak žádní svatebčané nevešli – rozhodně ne
aniž by vzduch nebezpečně zhoustl.

Ellie se už nevrátí do rodičovské cukrárny. Proč taky? Ko-
neckonců objevili svůj *Ráj*. Byl to jen prodejní stánek na plá-
ži – malý bufet v malebném zálivu několik kilometrů za
Trouville. Převzali ho od nájemce, jenž vzhledem k názoro-
vým rozdílům s různými dlužníky, kteří naopak byli zajed-
no v pesimistickém postoji k němu, musel naléhavě odces-
tovat. Přepsal svou nájemní smlouvu na Jacquese a Ellie za

úhradu ve výši pět set franků. Jacques a Elli měli v plánu trochu vylepšit kuchyni a na rozdíl od zdejších zvyklostí nabízet i příjemnou obsluhu.

Právoplatný majitel plážového stánku však převzetí nájemní smlouvy dodatečně neuznal a museli ho kromě nájmu ještě zadarmo živit, aby se jejich sen předčasně nerozplynul. Za nějaký čas však prudká zimní bouře stánek smetla a rozpráškila, takže Jacques a Elli, necelých pět měsíců po jeho převzetí, stáli nad troskami. Majitel zbořené dřevěné budky si ale zřejmě Jacquesovo mimořádně rafinované kuchařské umění a Elliinu šarmantní obsluhu natolik oblíbil, že pro ně dal postavit nový, oslnivě bílý domek. Jako stvořený pro malou, skvělou restauraci.

Jacquesovi bylo teprve něco přes dvacet let, ale měl bezpečný cit pro dobré jídlo. Jeho otec byl lovec, než ho několik kolegů mylně považovalo za divočáka a složilo ho. Matka všechno, co otec přinášel domů, vařila pro synka a jeho zploditele tak chutně, že se Jacquesovi ještě dnes při vzpomínce na ta jídla sbíhají sliny v puse. Byla přirozený talent. Vloni bohužel zemřela, stejně jako Elli v rámci jeho programu sedmi špatných let, avšak jako kuchařka pro něj zůstala velkým vzorem. Třebaže na rozdíl od něj jí nikdy nebyla propůjčena michelinská hvězda a víc než o kuchařskou knížku se zajímala o knížku modlitební nebo o malého Jacquese.

Tomu už zanedlouho přestane být devětačtyřicet a je muž, jenž záhy všechno získal, a příliš brzy vše zase ztratil. Nucená dražba mu připadá jako nepovedený, mdlý dezert po fantastickém hlavním chodu, jehož chuť stále ještě cítí na jazyku – a zároveň jako *amuse-gueule*, ouvertura, začátek pro nové, lačné provozovatele. Nového Jacquese. Mladého a plného síly, který, stejně jako tenkrát on se svou Elli, se odněkud utrl a je celý žhavý položit základní kámen restaurace, o níž brzy

bude mluvit svět. Skutečný, starý Jacques je moc unavený na to, aby ještě jednou něco takového stavěl na nohy.

V dnešní restauraci *Paris* jsou turisté jen odbýváni, aby se neřeklo. Lokál dlouho žil z pověsti minulých dnů, ty však bohužel s konečnou platností odplynuly. Jako když oceánský větrík odfoukne aroma kávy podávané na závěr menu. Jacques si pohrával s myšlenkou, že se rozloučí se životem a bude následovat Elli, jejíž hrob denně navštěvoval. Nebránila mu v tom beznadějně zpustlá restaurace, nýbrž kůň a osel.

Když vyjde na bílou, šindeli pokrytou střechu domu, vidí je. Nad restaurací a malým bytem se tyčí Pirátská vyhlídka. Plošina z oceli, kterou vlastníma rukama postavil, když si domek koupili, protože původní majitel navzdory veškerým sympatiím s takovým soukromým komfortem pro své nájemce nepočítal. Často tam s Elli sedávali a pozorovali západ slunce, někdy i západ a následující východ slunce. Za domem si pronajali malou louku. Elli si přála koně, tak jí Jacques jednoho daroval – dlouhonohé, elegantní hříbě, jehož první pokusy o běh připomínaly kroky děvčátka v botách na vysokých podpatcích. Aby nebylo samo, pořídili si k němu ještě osla. Zvířata přežila Elli a Jacques za ně cítil odpovědnost. Ti dva byli jeho rodina. Jediné, co mu zůstalo.

Dodnes se jmenují jen kůň a osel, přesto se stali významnou součástí jeho života od okamžiku, kdy Elli jedné noci s teatrálním povzdychem v jeho náručí prohlásila, že člověk se vlastně nijak neliší od koně a osla. Každý člověk potřebuje svého společníka, aby nebyl sám – i kdyby to měl být jen osel. Otázku, kdo z nich je ten osel, nechala šarmantně nezodpovězenou, ale vdechla mu na ústa polibek připomínající dobré, marocké moka, které před spaním upíjela. Polibek, který dodnes na rtech cítí.

Přitom jejich první flirtování se spíš podobalo drncání ko-

čáru na cestě vydlážděné kočíci hlavami. Jak už to nezřídka patří ke standardnímu vybavení pozoruhodných cest, na něž nás osud zavádí.

„Kolik je ti?“ zeptala se ho, když ji vyzval k tanci – jako kdyby nejprve musel složit zkoušku zralosti, než se začne s dívkou pohybovat v rytmu hudby. Onoho letního večera při velké slavnosti konané na trouvillské pláži, jen několik hodin poté, co se jejich pohledy spolu beze studu setkávaly v *Café Le Central!* Nemohla to být náhoda, že se tu sešli podruhé. Vnitřní hlas mu našeptával, že jediný, kdo je tady mohl znovu svést k sobě, byl nebeský kuplíř.

„Dvacet osm,“ zalhal.

„Nevymýšlej si!“ odsekla. A poté mu dala jasně na srozuměnou, že s muži mladšími než ona dosud nemá dobré zkušenosti. Pobavený úsměv však nedokázala potlačit. Tím byly ledy prolomeny.

Jen o chvíli později tančili v pevném objetí na teenager-skou hymnu *Reality* Richarda Sandersona, soundtrack k filmu *Večírek*, který onoho léta proměnil celou Francii v romantický blázinec. *Met you by surprise, I didn't realize that my life would change forever.* Při posledních taktech mu věnovala tajemné zamrknání. Tak nenápadné, že kluci zelenáči by si ho pravděpodobně vůbec nevšimli. On je však zaznamenal. Protože už byl muž a žádný malý kluk. Četl Camuse a Sartra – a jednoho dne bude vařit tak, jako oni píšou. S celou svou duší, se stejnou vášní. Dobrá kuchyně nepotřebuje jiné přísady než dobrý příběh: vřelé srdce a chladnou hlavu.

Jacques byl v branži dosud nepopsaný list – zářivě bílý ubrousek – přesto na první pohled poznal, že Elli s sebou přináší všechny přísady pro menu jeho života. Zevnějškem byla svůdný, sladký moučník: měla voňavé, citronově žluté vla-

sy, usmívaly se na něj sametové rty rudé jako přezrálé maliny, k tomu zelené oči odstínu avokáda a pleť barvy kubánského kakaa. Ale co mu její oči slibovaly ten večer, když se konečně bosí vznášeli nad teplým, žárem odpoledního slunce prohřátým pískem trovillské pláže, když přece jen poznala potenciál mladších mužů, byl slibný předkrm. Naladění na fantastický, nepřekonatelný hlavní chod: jejich společný život. Elli byla báseň o pokrmu, který se mu po dvaadvacet let nepřejedl a stále mu chutnal, pochoutka připravená s láskou a blažeností – slavnostní krmě, do níž se nikdy nepřimísila hořká pachuť.

A teď bylo menu u konce. Ze stolu sklizeno. Uprostřed jídla – bezohlednost, kterou nařídilo vedení restaurace. Moučník byl Jacquesovi bez udání důvodu odepřen. Nakonec ho požádali, aby odešel z restaurace, v níž se znenadání ocitl sám a opuštěný. Z nádherného místa, na kterém by nejraději zůstal navždy. Ale vyhodili ho ven, na ulici, kam dopadl tvrdě jako létavice na smetišť. Připadalo mu zákonité, že se mu už nedařilo nic jiného než domácká strava. Elli byla menu jeho života – a teď je kuchyně zavřená.

„Musíš dům vyklidit do konce měsíce,“ sdělil mu včera Gérard, soudní vykonavatel, jenž býval častým hostem u něj a Elli v *Ráji*.

Jacques beztak neměl nic cenného, skutečně cenného. Kromě věcí uložených na půdě. Jenom o ty si dělal starosti a lpěl na nich.

Ke všemu ho v poslední době trápily ještě zdravotní potíže. Srdce. Nebyl už nejmladší a příliš mnoho pil. Ale tím to nebylo, pokud může věřit Patriceovi. Starému příteli a zároveň osobnímu lékaři.

„Trpíš syndromem zlomeného srdce,“ oznámil mu před rokem, když se Jacques konečně odhodlal jít ke kamarádo-

vi na vyšetření. Bolestivé stahy v hrudníku, které ho několik měsíců trýznily hlavně v noci a časných ranních hodinách, už mu neponechaly jinou volbu.

Po dlouhé době se Jacques upřímně rozesmál. Patrice naopak upíral pohled na moderní počítač na stole před sebou, jako ti velkoměstští tulpasové, kteří v létě s laptopy putují na terasu restaurace *Paris*, protože si opravdu myslí, že u něj mohou mít obojí: wifi a okouzlující pohled na moře.

„Ne, já to myslím vážně,“ dodal Patrice zachmuřeně a konečně ustaraně vzhlédl od monitoru. „To je v psychokardiologii pevně stanovený pojem – třebaže teprve krátkou dobu. Diagnóza podložená vědeckými studiemi. Krev prosakuje k srdci. Způsobují to stresové hormony, které srdce zaplavují.“

„Ale nemám teď větší stres než obvykle.“

„Máš. Už sedm let.“

„Patrici, vždyť přece...“

„Proto se to jmenuje broken heart syndrome. Protože příčinou může být zlomené srdce – to je prokazatelné. V každém případě v takových potížích hraje hlavní roli duše. Způsobuje stres.“

„A co přesně to má společného se mnou?“ zavrtěl Jacques hlavou, jako kdyby ho dosud nejlepší kamarád a domácí lékař omylem zaměnil za jiného pacienta. Trapná chyba, jaká by se muži jeho věku neměla stát, koneckonců mu stejně jako Jacquesovi ještě není padesát.

„Co to má společného s tebou? Tak tedy já jsem toho názoru, že by ses měl zase poohlédnout po nějaké ženě. Že by ses měl znovu zamilovat.“

Tak to bylo pro Jacquese trochu moc dobrodružné. Poohlédnout se po nové ženě! Zamilovat se! Vstal a vyšel z místnosti, aniž Patrice uznal za hodna jediného pohledu.

Za všechna léta, co s ním už Elli není, se nesetkal se že-

nou, která by jí vůbec mohla podat sklenici vody. Ženy jako Elli nerostou na stromech, ba ani v přírodou bohatě obdarané Normandii, nejsou to jablka ani hrušky – na jaké asi planetě věčně ozářené sluncem Patrice vůbec žije? Proč tedy každou chvíli jezdí do Paříže, aby se tam pobavil s pochybnými ženskými, proč se nikdy neoženil a ani neměl stálou přítelkyni? Zrovna on přece musí vědět, jak to v životě chodí. Tři týdny spolu nepromluvili ani slovo, jednou Jacques dokonce musel přejít na druhou stranu ulice, když se náhodou potkali při nákupech.

Potom se usmířili. Byla to jejich první hádka za víc než dvacet let. Patrice byl jediný člověk, jehož Jacques znal skoro stejně dlouho jako Elli. Nakonec pochopil, že ho kamarád možná zná stejně dlouho jako ona. Žena, jež mu úplně zbytečnou smrtí zlomila srdce. Elli se nebála ničeho v životě. Ale Jacques se teď bojí všeho. A nejvíc toho, že zbyteček, který mu po ní ještě zůstal – restaurace *Paris* se všemi vzpomínkami uloženými ve zdech – nyní ztratí.

Jednou denně Jacques na podporu celkové kondice chodil na procházku do přírody. Neodváděla ho daleko, protože restaurace stála uprostřed přírody. V Normandii vůbec nebylo skoro nic jiného než nekonečná zeleň, která tady sahala k moři a na druhé straně k obzoru a ještě dál. V létě byla oživená pestřými barvami, zářivě červenými vlčími máky, fialovomodrými chrpami, v zimě posetá šedivými loužemi vody.

Jacques si zvykl ráno dlouho spát. Často se neprobudil před desátou nebo jedenáctou dopoledne. Nebylo třeba, aby byl neustále osobně přítomen v restauraci, kuchyně a obsluha se už přizpůsobily současné úrovni. Upřímně řečeno se za to trochu styděl, přestože si s tím vlastně nemusel dělat sta-

rosti – *Paris* prostě byla už pouze restaurace jako každá druhá. Jen zřídka sem ještě zabloudily stíny minulosti – hosté z lepších časů. A když přišli, Jacques je pokud možno přenechal jednomu ze svých číšníků. Pokaždé, když se takovým hostům, kteří si na něj zřejmě pamatovali jako na starého, dobrého přítele, zadíval do očí, odvíjela se před ním minulost jako film ponořený do zlaté lázně. Ještě než se na plátně objevilo slůvko *fin*, uviděl sebe, či spíš to, co z něj zbylo. Byl to strašný pohled, jemuž se raději vyhýbal, dokonce se před ním skrýval.

Ostatně skrývání se stalo – kromě spánku – jeho nejoblíbenější činností. Každodenní procházky hned po snídani k němu bezpodmínečně patřily. Jacques stále ještě jezdil ve skvělém Citroënu DS, svém lakovém obleku zlatém stejně jako obrazy minulosti. *La Déesse* – Bohyně, jak značku s obdivem nazývali znalci. Byla to verze kabrioletu, v Paříži ji zkonstruoval Henri Chapron, stala se korunou francouzského automobilového průmyslu. Když se ho přátelé ptali, jestli konečně nechce přestoupit na něco modernějšího – DS už byla dáma v letech, jejíž výroba byla ukončena v roce 1975 – jen zavrtěl hlavou. Pak na tazatele pohlédl, jako by byli malé děti, které ve své naivitě právě vyslovily něco nesmírně hloupého.

„V tomhle autě jsem strávil deset procent nejlepšího času svého života,“ odpovídal vždycky.

Poté se naopak přátelé na něj zadívali jako na malé dítě, které ve své naivitě právě vyslovilo něco nesmírně hloupého.

Přitom to bylo jen logické. Před několika lety si Jacques sedl k dřevěnému stolku v kuchyni bytu nad lokálem, kterou zase jednou bylo naléhavě nutné uklidit, a na list papíru si zapsal následující shrnutí svého života: